

Razen večjih investicij - boljše izkoriščanje sedanjih pogojev

Ljubljana se ne more oskrbeti s kmetijskimi pridelki iz bližnje okolice. Zato se delajo ukrepi, da bi na okolnih kmetijskih posestvih in v zadrugah pridelovali tiste pridelke, po katerih je na tržišču največje povpraševanje. To je tudi razumljivo, ker bo tako preskrba Ljubljane kakor tudi bližnjih potrošniških središč najuspešneje rešena.

Uspešna preskrba Ljubljane pa terja, da se ustrezno rešijo tudi nekatera druga vprašanja. Eno izmed njih je tudi trgovinsko omrežje v mestu. Kakor v drugih krajih v državi število prodajalnih ni zadostno in postaja njegovo povečanje čedalje bolj aktualno. O tem delno priča tudi tale podatek: v zadnjih nekaj letih se je število prodajalnih pomnožilo za 11, promet pa za 185 odstotkov.

Ustvarjajo se nove možnosti za preskrbo

Da bi vprašanje prodajalnih rešili čim bolj uspešno, so bili storjeni nekateri ukrepi v okviru danih možnosti. Tako je bilo lani v 47 trgovskih prodajalnih uvedeno non-stop poslovanje. Razen pospešene graditve skladišč ter hladilnic in povečanja zmogljivosti prevoznih sredstev, se računa tudi z bolj vsestranskim vključevanjem združenih organizacij v promet, z odpiranjem kioskov ali paviljonov za prodajo zelenjave in sadja ter z nakupom tovornjakov za uvedbo potujočih prodajalnih teh izdelkov.

Razen tega bodo sredstva, ki so določena v letošnjem družbenem planu za investicije v trgovini, večinoma porabljena za zgraditev skladišč in štirih centrov za preskrbo, ki bodo dejansko nove vrste trgovskih organizacij, kjer bodo lahko gospodinje kupile vse, kar potrebujejo.

To še ne pomeni, da so bile pri reševanju problema trgovskega omrežja najugodnejše izrabljene razpoložljive zmogljivosti. Tu se predvsem misli na to, da niso postopki posameznih investorjev pri prodajanju lokalov vedno v skladu s splošnimi potrebami. Gre predvsem zato, da se v najlepših trgovskih prostorih v središču mesta povečuje število prodajalnih avtomobilov, motorjev, projektorjev in podobno, čeprav je potreba po lokalih za prodajo blaga široke potrošnje mnogo večja. Enako pripombo je mogoče nasloviti tudi na posamezne hišne svete, ki dajejo lokale v najem tistemu, ki plača več, a praksa je pokazala, da so to navadno podjetja tistih gospodarskih vej, ki nimajo neposredne zveze s preskrbo državljanov.

Potrošniške svete naj bi volili tudi v trgovinah z mesom

V Ljubljani je 116 prodajalnih mesa — na eno prodajalno odpade 1200 prebivalcev. Mesto oskrbuje z mesom šest podjetij iz Ljubljane, dve iz Skofje Loke in eno iz Stične. Na leto se zakolje 5000 ton živine, od tega se 30 odstotkov predela. Rib potrošijo v Ljubljani 200 ton na leto.

Kakor v drugih krajih so tudi v Ljubljani spremembe cen izzvale letos določeno nevoljo, kar je delno tudi razumljivo glede na to, da so prodajne cene tudi do dvakrat višje kakor odkupne. Ugotovljeno je bilo, da je v sedanjih organizacijah poslovanja režija previsoka, kalo pa je neupravičeno velik. Da bi se stanje

izboljšalo, se predlaga reorganizacija sedanjega omrežja, ker podjetja za promet z mesom združujejo vse operacije od nakupa živine do predelave in detalistične prodaje svežega mesa ter izdelkov. Razen tega predlagajo tvedbo potrošniških svetov tudi v prodajalnih te trgovinske pānoge.

Regres iz sklada za borbo proti alkoholizmu

Zadnja leta se stalno povečuje tudi poraba mleka, vendar še ni dosegla ravni iz časov, ko je bila preskrba zagotovljena. Potrošniki so sprejeli dostavljanje mleka v steklenicah na domove in tako se to dostavljanje postopno uvaja po vsem mestu. S tem samim bo izločena tudi nehygienična prodaja nepasteriziranega mleka. Prodajna cena mleka je regulirana. Ljudski odbor pa jo regresira iz sklada za boj proti alkoholizmu.

V preskrbi kruha so še naprej težave: potrošnja je za 22 ton večja kakor so zmogljivosti peči. Zato je potrebna graditev novih pekarn (v prihodnjih šestih letih bi bilo treba zgraditi skupno zmogljivost za peko 80 ton kruha). Razen tega

je nujno, da se v nekaterih pekarnah opravijo popravila, ker nekatere ne ustrezajo higienskim zahtevam, druge pa še vedno kurijo drva in imajo visoko režijo.

Veliko posrednikov v trgovini z zelenjavo

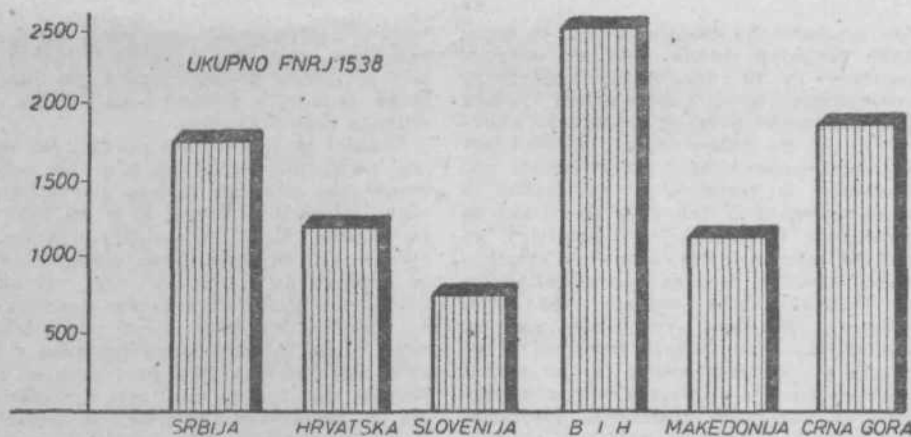
V Ljubljani so štiri grosistična in sedem detalističnih podjetij ter 53 prodajalnih za preskrbo z vrtninami in sadjem. Na eno prodajalno odpade približno 2600 potrošnikov, kar je vzrok, da se približno 20 do 40 odstotkov Ljubljčanov oskrbuje s temi pridelki neposredno pri kmetijskih proizvajalcih.

Razlika med odkupnimi in nadrobniimi prodajnimi cenami je velika, giblje pa se od 50 do 80 odstotkov. Vzrok tiči še vedno predvsem v velikem številu posrednikov. Po drugi strani pa združne organizacije in kmetijska posestva ne sodelujejo dovolj pri prodaji vrtnin in sadja, čeprav bi morale prav te organizacije odločneje posredovati tako glede kakovosti kakor glede cen. Njihovo vključevanje v prodajo kmetijskih pridelkov bi pomenilo hkrati tudi zmanjšanje transportnih stroškov, a konkurenca bi bila večja tako, da bi se zmanjšalo tudi število tistih potrošnikov, ki se sedaj oskrbujejo neposredno pri individualnih proizvajalcih.

Janez Vipotnik

KOMUNE V ŠTEVILKAH

ŠTEVILO PREBIVALCEV NA ENO ŽIVILSKO PRODAJALNO

Število prebivalcev, ki jih mora v povprečju oskrbovati ena prodajalna, je v posameznih republikah precej različno. Kakor je mogoče videti iz grafikona, odpade v Srbiji na eno prodajalno nad 1.800 prebivalcev, na Hrvaškem približno 1.270, v Sloveniji 820, v Bosni in Hercegovini približno 2.550, v Makedoniji 1.260 in v Crni gori blizu 2.000. Glede števila prodajalnih mesa in mesnih izdelkov, nadalje prodajalnih sadja in vrtnin ter mleka je položaj v vseh republikah bolj ali manj neugoden. V Srbiji odpade na primer na eno prodajalno mesa in mesnih izdelkov nad 10.700 prebivalcev, v Makedoniji blizu 15.500, v Bosni in Hercegovini nad 18.000, a v Crni gori celo 21.500.

Pri tem je treba seveda upoštevati, da je število prodajalnih v razmerju do števila prebivalcev v mestih znatno večje kakor na drugih področjih, toda s pripombo, da trgovinsko omrežje v mestu (posebno pri izdelkih živilske industrije) v precejšnji meri služi tudi preskrbi nemestnega prebivalstva, tako da sorazmerno večje število prodajalnih ne pomeni v enakem razmerju tudi boljše preskrbe mestnega prebivalstva.

Potrebno je pripomniti še to, da je stanje etrgovinske mreže po mestih prav tako različno. To je mogoče reči tudi za odprte in pokrite trge v mestih, ki jih očitno ni dovolj. Sorazmerno najmanj teh objektov za preskrbo je v Boru, Titogradu, Varaždinu, Ljubljani, Mariboru, Zagrebu, Beogradu, Sarajevu, Zenici, Titovem Užicu in Novem Sadu.